

Sygnatura akt XII C 1946/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Magdalena Horbacz

Protokolant p.o. stażysty J. B.

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 grudnia 2014 r. w P.

sprawy z powództwa (...) S.A. w S. (**KRS (...)**)

przeciwko **M. L. (1) (PESEL (...))**

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej M. L. (1) na rzecz powoda (...) S.A. w S. kwotę 99.865,79 zł (dziewięćdziesiąt dziewięć tysięcy osiemset sześćdziesiąt pięć złotych 79/100) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 14 czerwca 2014 r. do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 8.611,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Magdalena Horbacz

Sygnatura akt XII C 1946/14

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w S. wniósł o zasądzenie od pozwanej M. L. (1) kwoty 99.865,79 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1.06.2011 r. Powód wskazał, że ww. kwota została wyegzekwowana z wniosku pozwanej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań – Grunwald i J. w sprawie (...), pomimo tego, że pozwanej nie przysługiwała wierzytelność o zapłatę ww. kwoty w związku z dokonaniem cesji wierzytelności stwierdzonej wyrokiem w sprawie (...). Powód wskazał, że ww. kwoty domaga się tytułem bezpodstawnego wzbogacenia jako świadczenie nienależne.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, wskazując, że świadczenie było należne, albowiem skutecznie odwołała umowę darowizny (cesji) ww. wierzytelności na rzecz Z. K.. Pozwana podniosła w sprzeciwie, że w piśmie z dnia 28.04.2011 r. złożyła Z. K. oświadczenie o odwołaniu darowizny (cesji) wierzytelności. Pozwana podniosła, że nie był to przelew odpłatny, tylko darowizna. Pozwana podniosła, że ww. piśmie uchyliła się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 19.05.2010 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści i skutków czynności prawnej.

Sąd ustalił, co następuje:

Powoda i pozwaną wiązała umowa ubezpieczenia autocasco pojazdu marki V. (...) o nr rej. (...). W związku z kradzieżą ww. pojazdu pozwana wystąpiła do powoda o wypłatę odszkodowania. Powód odmówił wypłaty ww. odszkodowania.

Na skutek pozwu pozwanej, prawomocnym wyrokiem z dnia 9.03.2011 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie (...)zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 67.500,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18.08.2008 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 6.353,87 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania – z tytułu odszkodowania za szkodę powstałą wskutek kradzieży pojazdu marki V. (...)o nr rej. (...).

Okoliczności niesporne, wyrok z 9.03.2011 r. wraz z uzasadnieniem (k.298,302-312 akt (...))

W dniu 18 września 2004 r. pozwana M. K. (obecnie L.) i Z. K. (obecnie B. K.) zawarli związek małżeński. Jednocześnie przed zawarciem związku małżeńskiego w dniu 15 września 2004 r. zawarli umowę majątkową małżeńską, na mocy której wprowadzili w małżeństwie ustrój rozdzielności majątkowej.

Okoliczności niesporne, umowa z 15.09.2004 r. (k.88-90)

W dniu 19 maja 2010 r. pozwana oraz B. K.stawili się przed notariuszem celem uregulowania kwestii związanych z podziałem majątku w związku z rozpadem małżeństwa. W tym dniu przed notariuszem K. M.w P.pozwana i B. K.zawarli w formie aktu notarialnego przedwstępną umowę sprzedaży nieruchomości, na mocy której strony zobowiązały się do zawarcia umowy sprzedaży przez pozwaną B. K.wolnej do wszelkich obciążeń nieruchomości za kwotę 1.224.000 zł, z czego na rachunek pozwanej miała być przekazana kwota 200.000 zł. Jednocześnie B. K.zobowiązał się spłacić całe zadłużenie hipoteczne. Nadto zawarli umowę, mocą której B. K.zobowiązał się płacić do rąk pozwanej alimenty na rzecz córek, zawarli umowę, na mocy której B. K.zobowiązał się dokonać zakupu na rzecz pozwanej samochodu o wartości nie wyższej niż 30.000 zł. Nadto strony zawarły umowę cesji praw do odszkodowania z tytułu kradzieży (...)T5 nr rej. (...). W tym celu pozwana w piśmie z dnia 19.05.2010 r. z podpisem notarialnie poświadczonym złożyła oświadczenie, że „w związku z wzajemnymi rozliczeniami przenosi” na męża prawo do odszkodowania z tytułu kradzieży ww. pojazdu, co do którego od kilku miesięcy toczy się sprawa w Sądzie Okręgowym w Poznaniu pod sygn. akt (...)

Powyższe rozliczenia były ustalone między stronami wcześniej i wynikały z dobrowolnego porozumienia pozwanej i jej ówczesnego męża. B. K. nie zmuszał pozwanej do złożenia ww. oświadczenia. W tym czasie pozwana była w pełni sprawna fizycznie i psychicznie, miała świadomość treści i znaczenia składanych oświadczeń woli.

Po czasie pozwana wycofała się z ustaleń stron co do sprzedaży nieruchomości zatrzymując ją dla siebie.

Dowód: kopia oświadczenia z 19.05.2010 r. (k.18-19); kopia oświadczeń z 19.05.2010 r. (k.91-93); kopia aktu notarialnego z 19.05.2010 r. (k.94-124); z akt XV C 611/12 (I C 1000/11); korespondencja mailowa dot. rozliczeń Państwa K. (k.153-157); zeznania świadka B. K. (k.293-295, płyta k.297); zeznania pozwanej M. L. (1) (k.280-281, płyta k.282)

Wyrokiem z dnia 2.08.2010 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie (...)rozwiązał przez rozwód małżeństwo pozwanej M. K.(obecnie L.) i Z. K.(obecnie B.).

Okoliczności niesporne, kopia wyroku (k.21-22)

W piśmie z dnia 28.04.2011 r. zaadresowanym do B. K. pozwana złożyła oświadczenie „o odwołaniu darowizny” wskazując na istotne pogorszenie stanu majątkowego i rażącą niewdzięczność obdarowanego. W piśmie tym na wypadek nieskuteczności odwołania darowizny pozwana złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 19.05.2010 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści i skutków czynności prawnej.

Powyższe pismo B. K. otrzymał, ale go nie uznał.

B. K. spełniał obowiązek alimentacyjny na rzecz dzieci, zgodnie z umową z 19.05.2010 r.

Dowód: pismo z 28.04.2011 r. (k. 174); zeznania świadka B. K. (k.293-295, płyta k.297); zeznania pozwanej M. L. (1) (k.280-281, płyta k.282)

W sprawie Km (...)Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu B. G.z wniosku pozwanej z dnia 29 kwietnia 2011r. wyegzekwował od powoda kwoty: 84,75 zł (16.05.2011 r.), 6.353,87 zł (19.05.2011r.), 105.816,94 zł (30.05.2011r.), z czego na rzecz wierzyciela (pозwanej) przekazał kwotę 5.516,62zł, kwotę 92.449,85 zł, kwotę 67,80 zł, tj. łącznie 98.034,27 zł. Kwota 84,75 zł stanowiła zaliczkę wierzyciela na koszty egzekucji, kwota 6.353,87 zł to koszty zastępstwa procesowego zasądzone wyrokiem 9.03.2011 r.

Powyższe postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte w oparciu o tytuł wykonawczy – wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z 9.03.2011 r. w sprawie XII C(...)zaopatrzony w klauzulę wykonalności na rzecz pozwanej postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 29.04.2011 r.

Dowód: z akt KM (...): karta rozliczeniowa, wniosek wierzyciela z 29.04.2011 r.(k.1-2), tytuł wykonawczy

W piśmie z dnia 16.05.2011 r. powód wniósł pozew do Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu o pozbawienie ww. tytułu wykonawczego wykonalności i wniosek o udzielenie zabezpieczenia poprzez zawieszenie postępowania KM (...)

Sprawa została przekazana według właściwości rzeczowej i miejscowej do Sądu Okręgowego w Gdańsku Wydział I Cywilny pod sygn. (...)

W piśmie 9 czerwca 2011 r. powód cofnął pozew nie zrzekając się roszczenia.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 16.06.2011 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku umorzył postępowanie.

Dowód: z akt(...): pozew (k.2-6); postanowienie (k.45); pismo z 9.06.2011 r. (k.50-51); postanowienie o umorzeniu (k.63)

W piśmie z dnia 4 maja 2011 r. (wpływ 6 maja 2011 r.) B. K.wniósł do Sądu Okręgowego w Poznaniu o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi z 9.03.2011 r. w sprawie (...). Wniosek zarejestrowany został pod sygn. (...)

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie (...)Sąd nadał klauzulę wykonalności na rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 1 wyroku SO Poznań z 9.03.2011 r. na rzecz B. K..

W piśmie z dnia 20.06.2011 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Pile A. W. w sprawie KM 1001/11 zawiadomił powoda o wszczęciu egzekucji na postawie ww. tytułu wykonawczego z wniosku B. K. z 20.06.2011 r.

Powód w piśmie z dnia 29.06.2011 r. wniósł zażalenie domagając się zawieszenia postępowania egzekucyjnego w sprawie (...)

W dniu 30 czerwca 2011 r. Komornik Sądowy w sprawie (...)wyegzekwował całość świadczenia i przekazał na rzecz B. K.łącznie kwotę 93.340,92 zł.

Postanowieniem z dnia 20.07.2011 r. Sąd oddalił wniosek o zawieszenie postępowania egzekucyjnego(...)i jednocześnie wstrzymał wykonalność ww. postanowienia z 8.06.2011 r.

Postanowieniem z dnia 8 września 2011 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu w sprawie (...)zmienił postanowienie z 8.06.2011 r. i oddalił wniosek B. K.o nadanie klauzuli wykonalności.

Dowód: z akt SO Poznań (...): wniosek z 4.05.2011 r.; postanowienie, zażalenie, postanowienie, postanowienie SA (k. 1-2,11-12,15-20,62-63,89-91); z akt(...): karta rozliczeniowa, wniosek egzekucyjny (k.1-2), tytuł wykonawczy, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji (k.4,5), zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego (k.6), postanowieniu o przyznaniu kosztów (k.7)

Pozwem z dnia 30 czerwca 2011 r. powód wystąpił do Sądu Okręgowego w Gdańsku przeciwko B. K.o pozbawienie tytułu wykonawczego w postaci wyroku (...)wykonalności w części tj. co do punktu 1 wyroku. W piśmie z dnia

10.10.2011 r. przekształcił w powództwo o zapłatę kwoty 100.706,83 zł tytułem bezpodstawnie wyegzekwowanego świadczenia w sprawie (...)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 27 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku Wydział XV Cywilny w sprawie (...) oddalił powództwo powoda przeciwko B. K.o zwrot kwoty wyegzekwowanej na podstawie wyroku w sprawie(...)

Dowód: z akt (...) : pozew (k.2-7); kopia pisma z 10.10.2011 r. (k.109-118); wyrok wraz z uzasadnieniem (k.256, 257-269); zarządzenie o prawomocności (k.271)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych powyżej dowodów z dokumentów, w tym z dokumentów z : akt(...i (...))Sądu Okręgowego w Poznaniu, I Ns 237/11 Sądu Rejonowego w Śremie, akt (...)Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań Grunwald i J.w P.B. G., akt (...)Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Pile A. W., akt (...)i(...)Sądu Okręgowego w Gdańsku.

Sąd uznał w całości za wiarygodne zeznania świadka B. K., albowiem znalazły one potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym, były spójne, logiczne.

Zeznania świadka M. L. (2) były dla Sądu niewiarygodne, w szczególności co do tego, że pozwana złożyła oświadczenie z dnia 19.05.2010 r. pod presją byłego męża. W tym miejscu wskazać należy, że świadek jest mężem pozwanej i jest osobiście zainteresowany pozytywnym dla pozwanej rozstrzygnięciem niniejszego postępowania.

Sąd uznał za niewiarygodne zeznania pozwanej M. L. (1), że były mąż zmusił ją do podpisu ww. oświadczenia, że straszył ją, że pozwana nie była świadoma co podpisuje, bo była w ciężkim stanie psychicznym. Powyższe okoliczności nie znalazły potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, z zeznań świadka B. K. wynika, że powódka była świadoma znaczenia składanego oświadczenia, nadto w tym dniu uczestniczyła w innych czynnościach, w tym przed notariuszem. Pozwana nie przedłożyła żadnej dokumentacji medycznej, z której wynikałoby, że znajdowała się w stanie nie pozwalającym zrozumieć znaczenie jej czynów. Z zeznań świadka K. i z treści oświadczeń i umowy przedwstępnej sprzedaży z dnia 19.05.2010 r. oraz z korespondencji mailowej wynika jednoznacznie, że powyższe oświadczenie pozwanej było wynikiem wzajemnych i zgodnych ustaleń małżonków.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie powód domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 99.865,79 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1.06.2011 r. tytułem bezpodstawnego wzbogacenia, podnosząc, że powyższe świadczenie nie należało się pozwanej.

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Zgodnie z art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. W myśl § 2, świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Do nienależnych świadczeń należą te wymienione w art. 410 § 2 k.c., a jedno z nich związane jest z taką sytuacją, gdy w chwili spełnienia świadczenia jego prawna podstawa istniała, a odpadła już po spełnieniu go. Pojęcie odpadnięcia prawnej podstawy świadczenia łączy się z konkretną podstawą prawną w ramach wykonania zobowiązania, tworzącego tytuł prawny dla tego działania. Roszczenie o zwrot takiego świadczenia powstaje jedynie w wypadku ostatecznego i trwałego odpadnięcia podstawy prawnej, a nie powstaje w razie przejściowego jej odpadnięcia. W przypadku spełnienia świadczenia na podstawie orzeczenia sądowego, nieprawomocnego lub prawomocnego, następnie uchylonego, nie dochodzi do powstania roszczenia, jeżeli sprawa jest nadal w toku. Dopiero prawomocne zakończenie sprawy i oddalenie powództwa oznacza odpadnięcie podstawy wzbogacenia wobec braku tytułu prawnego wzbogacenia. Następcze odpadnięcie prawnej podstawy świadczenia ma miejsce także w

przypadku wadliwości samego zobowiązania lub jego causae, jak uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, odwołanie darowizny, rozwiązanie umowy przez sąd, niemożliwość świadczenia wzajemnego, po spełnieniu świadczenia drugiej strony (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2011 r. V CSK 332/10, LEX nr 1129174). W przypadku świadczenia nienależnego wzbogacenie następuje kosztem świadczącego bowiem dochodzi w ten sposób do zwiększenia cudzego majątku, które nie miało przyczyny, albo którego przyczyna odpadła lub nie została urzeczywistniona. Ustalenie, że wzbogacenie nastąpiło kosztem świadczącego sprowadza się do stwierdzenia, czy doszło do spełnienia świadczenia nienależnego. Innymi słowy przy rozszczeniu określonym w art. 410 k.c. nie ma potrzeby ustalania niczego innego, w tym, czy wzbogaciło odbiorcę bądź czy majątek świadczącego uległ zmniejszeniu, gdyż przesłanki te wynikają z samego pojęcia świadczenia nienależnego. (por: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2013 r. V CSK 362/12, LEX nr 1391375).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że pozwana w piśmie z dnia 19.05.2010 r. z podpisem notarialnie poświadczonym złożyła oświadczenie, że w związku z wzajemnymi rozliczeniami przenosi na męża prawo do odszkodowania z tytułu kradzieży pojazdu marki V. (...)o nr rej. (...), co do którego prawomocnym wyrokiem z dnia 9 marca 2011 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie (...)zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 67.500,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18.08.2008 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 6.353,87 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Na podstawie powyższego wyroku w związku z umową z 19.05.2010r. B. K.w dniu 30 czerwca 2011 r. wyegzekwował od powoda zasądzone ww. wyrokiem kwoty. W tym miejscu podkreślić należy, że prawomocnym wyrokiem z dnia 27 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie (...)przesądził, że wskazane świadczenie przysługiwało B. K.i oddalił powództwo powoda o zwrot od B. K.kwoty wyegzekwowanej na podstawie wyroku w sprawie (...). Jednocześnie pozwana powołując się na ten sam tytuł egzekucyjny wystąpiła w dniu 29 kwietnia 2011 r. do Komornika Sądowego z wnioskiem o wyegzekwowanie należności przysądzonej wyrokiem w sprawie (...). W związku z czym Komornik Sądowy w sprawie(...)wyegzekwował od powoda na rzecz pozwanej łącznie kwotę 112.255,56zł, z czego na rzecz pozwanej przekazał kwotę 98.034,27 zł. Zatem powód na podstawie tego samego tytułu wykonawczego spełnił świadczenie dwukrotnie, tj. zarówno na rzecz B. K.i na rzecz pozwanej.

Pozwana w toku niniejszego postępowania podnosiła, że wyegzekwowane w sprawie (...)świadczenie było należne, albowiem w piśmie z dnia 28.04.2011 r. złożyła oświadczenie „o odwołaniu darowizny” oraz „oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 19.05.2010 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści i skutków czynności prawnej”.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że pozwana w dniu 19 maja 2010 r. nie dokonała darowizny, albowiem zgodnie z art. 888 § 1 k.c. przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku. Tymczasem oświadczenie z dnia 19 maja 2010 r. było wynikiem ustaleń małżonków w przedmiocie dokonania podziału majątku i rozliczenia wzajemnych roszczeń w związku z rozpadem małżeństwa pozwanej L. i B. K.. Z ustaleń poczynionych powyżej wynika, że w dniu 19 maja 2010 r. ówczesni małżonkowie K. stawili się przed notariuszem i zawarli w formie aktu notarialnego przedwstępną umowę sprzedaży nieruchomości, zawarli umowę, mocą której B. K. zobowiązał się płacić do rąk pozwanej alimenty na rzecz córek, zawarli umowę, na mocy której B. K. zobowiązał się dokonać zakupu na rzecz pozwanej samochodu o wartości nie wyższej niż 30.000 zł oraz zawarli umowę cesji praw do odszkodowania z tytułu kradzieży (...) T5 nr rej. (...). Wyrazem powyższych rozliczeń było oświadczenie złożone przez pozwaną w piśmie z dnia 19.05.2010 r. z podpisem notarialnie poświadczonym, w którym wyraźnie zostało wskazane, że cyt.: „w związku z wzajemnymi rozliczeniami przenosi na męża Z. K. prawo do odszkodowania z tytułu kradzieży ww. pojazdu”. Tymczasem umowa darowizny jest czynnością prawną, na mocy której darczyńca zobowiązuje się do jednostronnego bezpłatnego świadczenia kosztem swojego majątku na rzecz obdarowanego, przy równoczesnym braku nałożenia na niego obowiązku świadczenia w zamian za uczynioną darowiznę. Korzyść osiągnana przez jedną stronę umowy nie znajduje odpowiednika po drugiej stronie. Natomiast oświadczenie pozwanej było wynikiem wzajemnych rozliczeń małżonków, któremu odpowiadało ekwiwalentne świadczenie B. K..

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że nie zaszły w niniejszej sprawie żadne przesłanki z powodu, których można być uznać, że pozwana skutecznie odwołała ww. oświadczenie. Zgodnie z art. 896 k.c. darczyńca może odwołać

darowiznę jeszcze niewykonaną, jeżeli po zawarciu umowy jego stan majątkowy uległ takiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania odpowiednio do jego usprawiedliwionych potrzeb albo bez uszczerbku dla ciążących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych. Zgodnie z art. 897 k.c. jeżeli po wykonaniu darowizny darczyńca popadnie w niedostatek, obdarowany ma obowiązek, w granicach istniejącego jeszcze wzbogacenia, dostarczać darczyńcy środków, których mu brak do utrzymania odpowiadającego jego usprawiedliwionym potrzebom albo do wypełnienia ciążących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych. Obdarowany może jednak zwolnić się od tego obowiązku zwracając darczyńcy wartość wzbogacenia. Zgodnie z art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Pozwana w toku niniejszego postępowania nie wykazała, aby którakolwiek z powyższych przesłanek miała miejsce. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie nie wykazało, aby zaistniały podstawy do odwołania ww. oświadczenia jako darowizny.

Wskazać należy, że oświadczenie pozwanej z dnia 19 maja 2010 r. stanowiło przelew wierzytelności w rozumieniu art. 509 § 1 k.c. Podkreślić należy, że w dacie złożenia ww. oświadczenia pozwanej przysługiwało roszczenie przeciwko powodowi o zapłatę odszkodowania z tytułu kradzieży pojazdu, którego pozwana dochodziła przed Sądem Okręgowym w Poznaniu w sprawie (...). W dniu 19 maja 2010 r. małżonkowie K.zawarli porozumienie w przedmiocie rozliczenia posiadanego majątku i w związku z tym zawarli umowę cesji, w wyniku której, pozwana złożyła oświadczenie, że w związku z wzajemnymi rozliczeniami przenosi na męża B.prawo do odszkodowania. Wprawdzie B. K.nie złożył w formie pisemnej oświadczenia, że ww. przelew przyjmuje, nie mniej wskazać należy, że do skuteczności przelewu nie jest wymagane złożenie na piśmie takiego oświadczenia. Wystarczające jest ustalenie, że między stronami została zawarta umowa – nawet ustna – na mocy której obie strony umowy godzą się na przeniesienia wierzytelności z jednego podmiotu na drugi. Wskazać należy, że ważność przelewu wierzytelności nie została w przepisach kodeksu cywilnego uzależniona od zachowania szczególnej formy prawnej. Z perspektywy formy prawnej przelew może być dokonany także ustnie, a nawet per facta concludentia. Z przepisu art. 511 k.c. jednoznacznie wynika, iż w sytuacji, gdy wierzytelność była stwierdzona pismem, jej przelew powinien być również pismem stwierdzony. Jednakże przepis art. 511 k.c. nie przewiduje rygору nieważności w razie dokonania przelewu bez zachowania wymogu formy pisemnej. W takiej sytuacji, zgodnie z art. 74 § 1 k.c., niezachowanie formy pisemnej zastrzeżonej w art. 511 k.c. nie skutkuje nieważnością umowy przelewu, a jedynie określonymi ustawowo ograniczeniami dowodowymi. Zatem skutek w postaci dokonania cesji wierzytelności może nastąpić także bez zachowania pisemnej formy umowy wywołującej taki skutek, i w tym zakresie istotne było ustalenie, czy był zgodny zamiar obu stron dokonywanej czynności. Podkreślić należy, że między stronami ww. umowy przelewu nie było nigdy sporu co do tego, że przelew został skutecznie dokonany. Świadek B. K.i pozwana zgodnie wskazali, że powyższe oświadczenie pozwanej było wynikiem zgodnego zamiaru stron co do przeniesienia na męża pozwanej prawa do odszkodowania przysługującego od powoda i że strony zawarły taką umowę w ramach wzajemnych rozliczeń posiadanego majątku w związku z rozpadem małżeństwa. Podkreślić należy, że gdyby nie było umowy między stronami, pozwana nie składałaby oświadczenia o „odwołaniu darowizny”, albowiem niezależnie od kwalifikacji prawnej ww. oświadczenia, pozwana była przekonana, że skutecznie dokonała przelewu wierzytelności i do czasu złożenia tego oświadczenia uważała, że wierzytelność przysądzona wyrokiem w sprawie(...)przysługuje B. K.. Podobnie B. K.przeświadczony był, że pozwana skutecznie przeniosła na niego ww. wierzytelność. Zatem między stronami ww. czynności nie było sporu, że zawarli umowę przelewu wierzytelności. Podnoszenie na obecnym etapie postępowania, że przelew nie został skutecznie dokonany wynika tylko z przyjętej przez pozwaną linii obrony i nie znajduje potwierdzenia w zdarzeniach jakie miały miejsce do czasu odwołania ww. oświadczenia.

Odnosząc się do zarzutu pełnomocnika pozwanej odnośnie braku istnienia kauzy powyższej umowy, wskazać należy, że z samej treści oświadczenia pozwanej z 19 maja 2010r. wynika przyczyna zawarcia ww. umowy. Jak już wskazano powyżej, przyczyną (kauzą) zawarcia ww. umowy przelewu były rozliczenia majątkowe małżonków – stron tej umowy, a to w związku z rozpadem małżeństwa i trwającą sprawą rozwodową. W związku z powyższym zarzut ten nie zasługiwał na uwzględnienie.

W oświadczeniu z dnia 28.04.2011 r. pozwana na wypadek nieskuteczności odwołania darowizny, złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 19.05.2010 r. wskazując, że zostało złożone pod wpływem błędu co do treści i skutków czynności prawnej. W tym miejscu wskazać należy, że zgodnie z art. 84 § 1 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. W myśl § 2, można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny). Zgodnie z art. 88 § 1 k.c. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu lub groźby, następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie. W myśl § 2, uprawnienie do uchylenia się wygasa: w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia, a w razie groźby - z upływem roku od chwili, kiedy stan obawy ustał.

Błąd jest to wada oświadczenia woli, polegająca na tym, że składający je działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości lub jej elemencie albo pod wpływem braku takiego wyobrażenia. Kodeks cywilny, choć nie definiuje pojęcia błędu, określa przesłanki, od zaistnienia których zależy możliwość uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Po pierwsze, musi wystąpić błąd co do treści czynności prawnej, po drugie, musi to być błąd istotny. Błąd co do treści czynności prawnej nie musi być błędem co do essentialia tej czynności, musi jednak dotyczyć elementu jej treści. Błąd jest istotny, jeżeli zachodzi taka sytuacja, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści. Wchodzi tu w grę jednocześnie subiektywna i obiektywna istotność błędu (subiektywna, polegająca na tym, że indywidualnie pojmowany składający, gdyby nie był w błędzie, nie złożyłby oświadczenia woli tej treści, i obiektywna, polegająca na tym, że nie złożyłby oświadczenia woli tej treści także ujmowany generalnie rozsądny człowiek w jego sytuacji). Musi nastąpić błąd postrzegania ("widzenia"). Odróżnia się go od błędu przewidywania i wnioskowania, należącego do sfery motywacyjnej i składającego się na pobudkę, pod wpływem której wyrażone zostało oświadczenie woli, uznane następnie przez oświadczonego za dotknięte błędem, gdy okazało się, że nie osiągnie zamierzonego i przewidywanego celu. Błąd co do pobudki albo błąd polegający na mylnym przewidywaniu wyniku przedsięwzięcia, podejmowanego na podstawie umowy, pozbawiony jest doniosłości prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2000 r., III CKN 963/98, OSNC 2002, nr 5, poz. 63). Niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego) (tak: A. Kidyba (red.), Z. Gawlik, A. Janiak, A. Jedliński, K. Kopaczyńska-Pieczniak, E. Niezbecka, T. Sokołowski, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna. WKP, 2012).

W okolicznościach niniejszej sprawy nie wykazane zostało, że powódka składając oświadczenie z 19 maja 2010 r. działała w błędzie co do jego treści i skutków prawnych. Podkreślić należy, że powyższe oświadczenie było wynikiem wspólnych ustaleń rozwodzących się małżonków, było uzgodnione między stronami. Nadto w tym samym dniu pozwana dokonywała czynności przed notariuszem, również związanej z rozliczeniem z mężem B. K.. Powódka zeznając wskazywała, że została zmuszona do złożenia ww. oświadczenia przez byłego męża, że podstępem została doprowadzona do tej czynności. Tymczasem ww. oświadczeniu powódka powołała się na błąd, a nie wskazywała, że działała pod wpływem groźby lub, że podstępnie została doprowadzona do ww. czynności. Zatem w tym zakresie zeznania powódki nie miały znaczenia. Nie mniej wskazać należy, że z zeznań B. K. wynika, że żadne z podnoszonych przez pozwaną okoliczności nie miały miejsca, że powódka była świadoma dokonywanych czynności. Powódka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie zawnioskowała ani nie wskazała żadnych dowodów, które potwierdzałyby, że ze względu na stan zdrowia powódka nie była świadoma znaczenia ww. oświadczenia. Okoliczności podnoszone przez powódkę mogą świadczyć jedynie o błędzie co do pobudki, co do przewidywania, ale nie o błędzie co do znaczenia, treści i skutków złożonego oświadczenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że na skutek umowy przelewu i złożenia oświadczenia z dnia 19 maja 2010 r. doszło do skutecznego przeniesienia wierzytelności przysługującej pozwanej przeciwko powodowi na B. K. i oświadczenie pozwanej nie zostało nigdy skutecznie odwołane. W związku z powyższym pozwana na skutek

postępowania egzekucyjnego przeprowadzonego w oparciu o prawomocny wyrok w sprawie (...)otrzymała nienależne jej świadczenie. Brak było bowiem podstawy materialnej do świadczenia przez powoda na rzecz pozwanej.

Mając na uwadze powyższe Sąd uwzględnił roszczenie powoda.

Niewątpliwie uznać należało, że na skutek zachowania pozwanej powód poniósł także bezpodstawnie koszty postępowania egzekucyjnego, w którym na wniosek pozwanej Komornik Sądowy wyegzekwował od powoda wierzytelność objętą wyrokiem w sprawie (...). W tym zakresie koszty te pozostają w bezpośrednim związku ze świadczeniem nienależnym. W związku z czym na zasądzoną w punkcie 1 wyroku kwotę 99.865,79 zł złożyły się : kwota 91.595,65 zł, na którą składa się kwota 67.500,00 zł tytułem należności głównej zasądzonej w sprawie (...), kwota 24.095,65 zł tytułem odsetek ustawowych od 18.08.2008 r. do 30.05.2011 r., oraz kwota 8.270,14 zł tytułem zwrotu niezasadnie poniesionych kosztów postępowania egzekucyjnego w związku z żądaniem przez pozwaną w postępowaniu egzekucyjnym nienależnego jej świadczenia .

O odsetkach Sąd orzekł zgodnie z art. 455 k.c., zgodnie z którym jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Wskazać należy, że zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia jest zobowiązaniem bezterminowym (por.: wyrok SN z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, LEX nr 172217; orzeczenie SN z dnia 3 kwietnia 1998 r., III CKN 436/97, LEX nr 912922; wyrok SN z dnia 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10, LEX nr 602678; wyrok SA w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2011 r., VI ACa 1168/10, LEX nr 852459; uchwała SN z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75). Zatem dopiero z momentem wezwania pozwanej do zapłaty roszczenie powoda z tytułu nienależnego świadczenia stało się wymagalne. W niniejszej sprawie powód nie załączył takiego wezwania, w związku z tym Sąd uznał, że taką rolę spełnia doręczenie pozwanej odpisu nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 9 czerwca 2014 r. wraz z odpisem pozwu, co miało miejsce w dniu 13 czerwca 2014 r. Zatem od dnia 14 czerwca 2014 r. pozwana pozostaje w opóźnieniu. W związku z powyższym Sąd zasądził odsetki ustawowe od kwoty głównej od dnia 14 czerwca 2014 r., oddalając żądanie o zasądzenie odsetek sprzed tej daty.

O kosztach postępowania Sąd orzekł mając na uwadze wynik postępowania i w oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 6 pkt 6 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. W związku z powyższym Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 4.994 zł tytułem zwrotu opłaty od pozwu oraz kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Magdalena Horbacz